

**ТАЪЛИМ МЕНЕЖЕРЛАРИНИНГ РАҚАМЛИ КОМПЕТЕНТЛИК
ДАРАЖАСИНИ ОШИРИШ ЙЎНАЛИШЛАРИ**

Эргашева Турсуной Урдушевна

*Ориентал университети “Таълим менежменти” мутахассислиги
магистратура талабаси, tursinojergaseva15@gmail.com*

Жуманиёзов Қудрат Сапоевич,

Математика ва АТ кафедраси профессори

**ИНФОРМАЦИЯ О
СТАТЬЕ**

АННОТАЦИЯ:

ИСТОРИЯ СТАТЬИ:

Received: 26.06.2026

Revised: 27.06.2026

Accepted: 28.06.2026

**КЛЮЧЕВЫЕ
СЛОВА:**

*таълим менежери,
рақамли компетентлик,
рақамли бошқарув,
ахборот-коммуникация
технологиялари, сунъий
интеллект, электрон
ҳужжат айланиши,
таълим аналитикаси,
касбий ривожланиши.*

Ушбу мақолада таълим менежерларининг рақамли компетентлик даражасини оширишининг назарий ва амалий жиҳатлари ИМРАД талаблари асосида таҳлил қилинган. Тадқиқотда рақамли саводхонлик, электрон бошқарув платформаларидан фойдаланиш, маълумотларни таҳлил қилиш, рақамли коммуникация ва инновацион бошқарув қарорларини қабул қилиш таълим менежери касбий фаолиятининг асосий таркибий қисмлари сифатида қаралди. Тажриба натижалари махсус ривожлантирувчи дастур таълим менежерларининг рақамли компетентлигини сезиларли даражада оширишини кўрсатди.

КИРИШ

Жаҳон таълим тизимида рақамли трансформация жараёнлари жадаллашиб бораётган ҳозирги даврда таълим муассасаларини бошқаришда рақамли технологиялардан самарали фойдаланиш муҳим аҳамият касб этмоқда. Таълим менежерлари зиммасига нафақат ташкилий-бошқарув вазифаларини бажариш, балки таълим жараёнини рақамли муҳитда режалаштириш, мониторинг қилиш, таҳлил этиш ва инновацион қарорлар қабул қилиш каби янги вазифалар ҳам юкланмоқда.

Рақамли компетентлик таълим менежерининг ахборот-коммуникация технологияларидан мақсадли фойдаланиш, электрон ресурслар билан ишлаш, маълумотларни қайта ишлаш, рақамли хавфсизлик қоидаларига амал қилиш ва рақамли муҳитда самарали мулоқот олиб бориш қобилиятини ифодалайди. Мазкур компетентлик етарли даражада шаклланмаган ҳолатларда бошқарув қарорларининг

тезкорлиги ва асосланганлиги пасаяди, электрон хужжат айланиши ҳамда таълим сифати мониторингида қийинчиликлар юзага келади.

Мавзунинг долзарблиги шундаки, таълим муассасалари фаолиятини рақамли асосда ташкил этиш бошқарув жараёнларини оптималлаштириш, педагогик жамоа фаолиятини мувофиқлаштириш, таълим натижаларини объектив таҳлил қилиш ва муассасанинг рақобатбардошлигини оширишга хизмат қилади. Шу сабабли таълим менежерларининг рақамли компетентлигини ошириш йўналишларини илмий асосда тадқиқ этиш бугунги таълим амалиёти учун муҳим ҳисобланади.

Тадқиқотнинг мақсади таълим менежерларининг рақамли компетентлик даражасини оширишга хизмат қилувчи замонавий йўналишларни аниқлаш, махсус ривожлантирувчи дастур самарадорлигини баҳолаш ва амалий тавсиялар ишлаб чиқишдан иборат. Тадқиқот вазифалари сифатида рақамли компетентлик мезонларини белгилаш, тажриба ва назорат гуруҳлари натижаларини қиёсий таҳлил қилиш ҳамда таълим бошқарувида рақамли технологиялардан фойдаланиш имкониятларини асослаш белгиланди.

МАТЕРИАЛЛАР ВА МЕТОДЛАР

Тадқиқот 2025–2026-ўқув йилида Самарқанд вилоятидаги умумий ўрта таълим муассасаларида фаолият юритаётган 24 нафар таълим менежери иштирокида ташкил этилди. Иштирокчилар тасодифий танлов асосида икки гуруҳга ажратилди: тажриба гуруҳи – 12 нафар, назорат гуруҳи – 12 нафар. Тадқиқот уч ой давомида олиб борилди.

Илмий изланиш жараёнида педагогик кузатиш, сўровнома, интервью, диагностик тестлар, рақамли компетентликни баҳолаш шкалалари, қиёсий таҳлил ва педагогик эксперимент методларидан фойдаланилди. Баҳолаш мезонлари рақамли саводхонлик, электрон бошқарув тизимларидан фойдаланиш, маълумотларни таҳлил қилиш, рақамли коммуникация ва инновацион технологияларни қўллаш кўрсаткичларини камраб олди.

Тажриба гуруҳида махсус ривожлантирувчи дастур жорий этилди. Ушбу дастур электрон хужжат айланиши тизимлари бўйича амалий тренинглар, Google Workspace, Microsoft 365 ва LMS платформалари билан ишлаш машғулоти, сунъий интеллект воситалари ёрдамида маълумотларни таҳлил қилиш амалиёти, рақамли бошқарув ва таълим аналитикаси бўйича вебинарлар, шунингдек, рақамли хавфсизлик ва кибергигиенага доир семинарларни ўз ичига олди.

Нazorat гуруҳида эса анъанавий малака ошириш машғулоти ташкил этилди. Тадқиқот бошида ва якунида ҳар икки гуруҳ иштирокчиларининг рақамли компетентлик даражаси бир хил мезонлар асосида баҳоланди. Олинган натижалар фоиз кўрсаткичлари орқали ифодаланди ва қиёсий таҳлил қилинди.

НАТИЖАЛАР

Дастлабки диагностика натижаларига кўра, ҳар икки гуруҳда ҳам рақамли компетентлик даражаси ўртадан паст кўрсаткичга эга эканлиги аниқланди. Айниқса,

электрон платформалардан тўлиқ фойдаланиш, маълумотларни рақамли воситалар орқали таҳлил қилиш ва рақамли коммуникацияни самарали ташкил этиш бўйича қийинчиликлар кузатилди.

Тажриба якунида тажриба гуруҳида юқори даражадаги рақамли компетентлик кўрсаткичи 25 фоиздан 79 фоизга ошди, ўрта даража 55 фоиздан 18 фоизга камайди, паст даража эса 20 фоиздан 3 фоизга тушди. Назорат гуруҳида ўзгаришлар нисбатан паст бўлиб, асосан 10–12 фоиз атрофида қайд этилди.

1-жадвал. Тажриба гуруҳида рақамли компетентлик кўрсаткичларининг ўзгариши (%)

Кўрсаткичлар	Тадқиқот бошида	Тадқиқот якунида	Ўсиш
Рақамли саводхонлик	42	87	+45
Электрон платформалардан фойдаланиш	38	84	+46
Маълумотларни таҳлил қилиш	35	79	+44
Рақамли коммуникация	46	89	+43
Инновацион технологияларни қўллаш	31	81	+50

Жадвал маълумотларидан кўриниб турибдики, барча мезонлар бўйича ижобий динамика кузатилди. Энг юқори ўсиш инновацион технологияларни қўллаш ҳамда электрон платформалардан фойдаланиш кўрсаткичларида намоён бўлди. Бу эса махсус ривожлантирувчи дастур таълим менежерларининг амалий рақамли кўникмаларини ривожлантиришда самарали эканлигини кўрсатади.

2-жадвал. Таълим менежерининг рақамли компетентлигини ривожлантириш модели

Рақамли саводхонлик
↓
Электрон платформалардан фойдаланиш
↓
Маълумотларни таҳлил қилиш
↓
Рақамли коммуникация

↓

Инновацион бошқарув қарорлари

↓

Самарали таълим менежменти

МУҲОКАМА

Олинган натижалар таълим менежерларининг рақамли компетентлигини ривожлантиришда тизимли, амалий ва босқичма-босқич ёндашув муҳим эканлигини тасдиқлади. Таъриба гуруҳидаги иштирокчилар электрон ҳужжатлар билан ишлаш, рақамли платформалар имкониятларидан фойдаланиш, маълумотларни таҳлил қилиш ва бошқарув қарорларини рақамли маълумотларга таяниб қабул қилиш бўйича сезиларли ўсишга эришдилар.

Рақамли компетентликнинг ривожланиши таълим муассасасида бошқарув маданиятини такомиллаштиришга ҳам таъсир кўрсатади. Жумладан, электрон маълумотлар базаси ва рақамли таҳлил воситалари ҳисоботларни шакллантириш, таълим жараёнларини мониторинг қилиш, педагогик жамоа фаолиятини мувофиқлаштириш ҳамда муассаса ривожланиш стратегиясини белгилашда муҳим восита бўлиб хизмат қилади.

Тадқиқот натижалари шуни кўрсатадики, рақамли компетентликни ошириш фақат техник кўникмаларни шакллантириш билан чекланмаслиги лозим. У рақамли этика, ахборот хавфсизлиги, медиа саводхонлик, жамоавий рақамли ҳамкорлик ва инновацион ўзгаришларни бошқариш маданиятини ҳам ўз ичига олиши керак. Шу жиҳатдан рақамли компетентлик таълим менежерининг интегратив касбий сифати сифатида намоён бўлади.

Таълим менежерлари учун рақамли компетентликни ривожлантириш бўйича қуйидаги амалий тавсиялар муҳим ҳисобланади: электрон бошқарув платформаларидан мунтазам фойдаланиш, сунъий интеллект воситаларини таҳлилий маълумотлар тайёрлашда қўллаш, киберхавфсизлик бўйича ходимлар учун тренинглари ташкил этиш, онлайн курслар ва вебинарларда иштирок этиш ҳамда таълим муассасасида рақамли маданиятни шакллантиришга қаратилган лойиҳаларни амалга ошириш.

ХУЛОСА

Тадқиқот натижалари таълим менежерларининг рақамли компетентлик даражасини ошириш замонавий таълим тизимини самарали бошқаришнинг муҳим шартини эканлигини кўрсатди. Махсус ривожлантирувчи дастур рақамли саводхонлик, электрон платформалардан фойдаланиш, маълумотларни таҳлил қилиш, рақамли коммуникация ва инновацион технологияларни қўллаш кўрсаткичларини сезиларли даражада яхшилади.

Рақамли компетентликнинг ривожланиши бошқарув қарорларининг асосланганлигини оширади, ахборот алмашинувини тезлаштиради, таълим жараёнлари

мониторингини такомиллаштиради ва таълим муассасасининг рақамли трансформацияга мослашувини кучайтиради. Шунинг учун таълим бошқаруви амалиётида рақамли компетентликни ривожлантиришга қаратилган узлуксиз малака ошириш дастурларини такомиллаштириш, рақамли хавфсизлик маданиятини шакллантириш ва инновацион технологияларни бошқарув жараёнларига изчил жорий этиш зарур.

ФЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Абдукодиров А.А. Таълим менежменти. – Тошкент: Фан ва технология, 2021. – 256 б.
2. Куронов М.Қ. Таълимда инновацион бошқарув технологиялари. – Тошкент: Ўқитувчи, 2022. – 284 б.
3. Мусурмонова О. Таълимни рақамлаштириш асослари. – Тошкент: Тафаккур, 2023. – 218 б.
4. Ишмухамедов Р.Ж. Замонавий таълим технологиялари ва менежмент. – Тошкент: Фан, 2020. – 304 б.
5. Холиқов А.А. Таълим тизимида рақамли трансформация жараёнлари. – Тошкент: Янги аср авлоди, 2023. – 192 б.
6. Нишонова С.Т. Бошқарув фаолиятида рақамли технологиялардан фойдаланиш. – Тошкент: Ўзбекистон, 2022. – 210 б.
7. Юлдашев Қ.Қ. Таълим муассасаларида инновацион менежмент. – Тошкент: Фан, 2021. – 240 б.
8. Раҳимов Ш.Ш. Таълим бошқарувида замонавий ахборот технологиялари. – Тошкент: Тафаккур, 2024. – 226 б.
9. Тўрақулов Х.А. Таълим бошқарувида рақамли инновациялар. – Тошкент: Маънавият, 2023. – 198 б.
10. Эргашев Н.Н. Рақамли иқтисодийёт ва таълим менежменти. – Тошкент: Тафаккур, 2024. – 215 б.